

УДК 327 (71+73)

ВІДНОСИНИ КАНАДИ І США: АСИМЕТРИЯ І ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ

RELATIONSHIP BETWEEN CANADA AND THE UNITED STATES: ASYMMETRY AND INTERDEPENDENCE

ОТНОШЕНИЯ КАНАДЫ И США: АСИММЕТРИЯ И ВЗАИМОЗАВИСИМОСТЬ

Дерев'янюк І. П.

Кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин, інформації та регіональних студій Навчально-наукового Інституту міжнародних відносин Національного авіаційного університету. E-mail: derevianko_ip@ukr.net

Derevianko I. P.

Ph.D. (historical sciences), Associate Professor, Associate Professor of the Department of International Relations of Information and Regional Studies of the Educational and Scientific Institute of International Relations of the National Aviation University. E-mail: derevianko_ip@ukr.net

Деревянюк И. П.

Кандидат исторических наук, доцент, доцент кафедры международных отношений информации и региональных исследований Учебно-научного Института международных отношений Национального авиационного университета. E-mail: derevianko_ip@ukr.net

Анотація. У статті з використанням загальнонаукових методів емпіричного пізнання проаналізовано характер і зміст білатеральних канадсько-американських асиметричних відносин. Розкрито асиметрію кількісних і якісних параметрів Канади і США, яка обумовлена історичними, географічними, політичними, економічними, демографічними і культурними факторами. Доведено, що в умовах комплексної взаємозалежності велетенська асиметричність військових потенціалів не є визначальним чинником у відносинах між двома північноамериканськими країнами. З'ясовано, що існуюча асиметрія показників між Канадою і США у цілому не створює широкі можливості сильнішій стороні диктувати свої умови, що не дає перетворити ці відносини на односторонню залежність. Окреслено ключові стратегії Канади, направлені на послаблення асиметрії у відносинах зі США. Зазначено, що «м'яка сила» є важливим чинником зміцнення політичної позиції Канади в асиметричній моделі співіснування зі США. Відносини між Канадою і США характеризується не лише значним рівнем асиметричності і широтою застосування механізмів нормативного регулювання, а й високим ступенем взаємозалежності, яка особливо помітна в економічній та культурній сферах. Канадсько-американські асиметричні відносини є показовими у сенсі досягнення консенсусу у різнобічних сферах діяльності.

Ключові слова: США, Канада, канадсько-американські відносини, асиметрія, взаємозалежність, потенціал.

Abstract. The article analyze the nature and content of bilateral Canadian-American asymmetric relations with uses the general scientific methods of empirical knowledge. The asymmetry of quantitative and qualitative parameters of Canada and the USA, which is caused by historical, geographical, political, economic, demographic and cultural factors, is revealed. It is proved that in the conditions of interdependence, the asymmetry of military potentials is not a determining factor in relations between the two North American countries.

It found that the existing asymmetry of indicators between Canada and the United States does not create opportunities for the strong side to dictate its conditions and does not allow these relations to be turned into a one-sided relationship. Key Canadian strategies aimed at reducing asymmetry in relations with the United States are identified. It is indicated that “soft power” is an important factor in strengthening Canada’s political position in the asymmetric model of coexistence with the United States. The Relations between Canada and the United States are characterized not only by the high level of asymmetry and the wide application of regulatory mechanisms, but also by the high degree of interdependence that is particularly noticeable in the economic and cultural spheres. The asymmetric relationship between Canadian-American is evident in terms of reaching consensus in a wide range of activities.

Key words: *USA, Canada, Canadian-American Relations, Asymmetry, Interdependence, Potential.*

Аннотация. *В статье с использованием общенаучных методов эмпирического познания проанализирован характер и содержание билатеральных канадско-американских асимметричных отношений. Раскрыто асимметрию количественных и качественных параметров Канады и США, которая обусловлена историческими, географическими, политическими, экономическими, демографическими и культурными факторами. Доказано, что в условиях комплексной взаимозависимости огромная асимметричность военных потенциалов не является определяющим фактором в отношениях между двумя североамериканскими странами. Выяснено, что существующая асимметрия показателей между Канадой и США в целом не создает широкие возможности сильной стороне диктовать свои условия, не дает превратить эти отношения на одностороннюю зависимость. Определены ключевые стратегии Канады, направленные на ослабление асимметрии в отношениях с США. Указано, что «мягкая сила» является важным фактором укрепления политической позиции Канады в асимметричной модели сосуществования с США. Отношения между Канадой и США характеризуется не только значительным уровнем асимметричности и широтой применения механизмов нормативного регулирования, но и высокой степенью взаимозависимости, которая особенно заметна в экономической и культурной сферах. Канадско-американские асимметричные отношения являются показательными в смысле достижения консенсуса в разносторонних сферах деятельности.*

Ключевые слова: *США, Канада, канадско-американские отношения, асимметрия, взаимозависимость, потенциал.*

Постановка проблеми. На сучасному витку радикальних політичних змін стабільність в міжнародних відносинах значною мірою залежить від форми і характеру взаємодії між суб'єктами. Сучасні міжнародні відносини перебувають у стані постійної динаміки, позначеної становленням асиметричної моделі міжнародних взаємодій.

В умовах поглиблення комплексної взаємозалежності, інтенсифікації зв'язків в різноманітних сферах діяльності між гетерогенними суб'єктами зростає науково-дослідне значення питання про сутність асиметрії міжнародних відносин.

Одним з ключових і недостатньо досліджених аспектів міжнародних відносин є сфера відносин між нерівнозначними, асиметричними суб'єктами взаємодії.

У зв'язку з цим особливу зацікавленість викликають канадсько-американські відносини, які з огляду на їх суттєву різницю у кількісних та якісних показниках є класичним прикладом двосторонніх асиметричних відносин. Унікальність канадсько-американських відносин пов'язана як з новітніми політичними, економічними процесами, так і з особливостями історичного розвитку і зовнішньополітичних установок обох держав.

Мінливість відносин між Канадою і США з одного боку сприяє постійному поповненню емпіричної бази досліджень, а з іншого боку – підвищує важливість і

затребуваність наукових підходів, що дозволяють відокремити головне від другорядного, виявити причинно-наслідкові зв'язки. Тому зберігається потреба в розробці наукових основ аналізу та прогнозування асиметричних відносин в рамках міжнародно-політичної науки, що підвищує актуальність цього дослідження.

Вивчення відносин між неспівмірними по силі державами має як пізнавальне так і практичне значення для формування взаємовигідної двосторонньої взаємодії. Але дається взнаки брак необхідної теоретико-методологічної бази, оскільки асиметрія міжнародних відносин, як новий напрямок політичної науки, знаходиться в стадії формування і залишається маловивченою перш за все в плані її наслідків для міжнародних відносин.

Мета статті – проаналізувати асиметричний формат канадсько-американських відносин, з'ясувати співвідношення потенціалів, механізми послаблення асиметрії між Канадою і США.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Висвітлення питання розвитку канадсько-американських відносин передбачає звернення до здобутків північноамериканської наукової школи, яка традиційно приділяє чимало уваги даній тематиці. За своїм науковим значенням і якостями насамперед варто виділити праці Дж. Ная і Р. Кеохейна та працю під загальною редакцією Л. МакКінсі та Р. Носсала «Американські альянси та канадсько-американські відносини» [11].

Досить важливим для розуміння сутності проблематики є збірник праць «Життя з Дядьком: канадсько-американські відносини в епоху імперії», в якому аналізуються суспільно-політичні реалії канадсько-американської взаємодії. У цій праці нове покоління аналітиків пропонує сучасні уявлення про проблеми, пов'язані з незалежністю Канади, ідентичністю та демократією [19].

Важливим джерелом у дослідженні тематики є низка публікацій у наукових журналах, серед яких варто виділити «Журнал військових і стратегічних досліджень», що видається Центром військових і стратегічних досліджень Університету Калгарі.

Серед вітчизняних досліджень центральне місце посідають праці М. Бессонової, І. Бочар, З. Міщук, Н. Осташ, Г. Перепелиці, в яких містяться цінні загальні концептуальні настанови, що сприяють осмисленню сфери відносин між асиметричними суб'єктами [2; 3; 4; 6; 7; 8].

Теоретичні розробки в напрямі дослідження асиметричних відносин між Канадою і США відображені в монографії «Асиметрія міжнародних відносин» під редакцією Г. Перепелиці.

Загалом в західній і в пострадянській наукових школах питання асиметрії міжнародних відносин розглядається епізодично і фрагментарно, розкриваються лише окремі аспекти теми. Отже, зазначена наукова проблема ще не стала предметом ґрунтовного наукового дослідження, відсутність якого обумовлюють необхідність здійснення подальшого її вивчення.

Виклад основного матеріалу дослідження. В рамках геополітичних зрушень сучасні міжнародні відносини набувають нових парадигмальних рис. Акцентуючи увагу на аспектах реальності, варто зауважити, що визначальною рисою сучасної фази розвитку системи міжнародних відносин є поглиблення асиметрії між суб'єктами взаємодії.

В умовах глобально-центричного розвитку міжнародні відносини все більше набувають асиметричного характеру. Хоча у відносинах між державами одного рівня ієрархії все ж спостерігається певна рівновага, симетрія, але переважний вплив на світові процеси дедалі більше здійснюють асиметричні відносини [29].

На тлі формування поліцентричної міжнародної системи вагомим чинником, який здійснює суттєвий вплив на ефективність нормативної сили одного суб'єкта у відносинах з іншим є параметри чинного механізму співробітництва. Серед них варто

виділити такий аспект, як асиметричний формат інтеракції, який визначає реальне співвідношення потенціалів між акторами міжнародних відносин [30].

Застосування структурно-ієрархічного підходу дає можливість проаналізувати природу відносин між США і Канадою, які є типовим прикладом асиметричних двосторонніх відносин.

США, залишаючись єдиною наддержавою у світі, по сукупності можливостей зберігають світове лідерство і домінування в усіх основних сферах міжнародних відносин. Для кожної держави, метою максимізації потужності є гарантія безпеки або запобігання загрозливих деструктивних дій.

На відміну від США, які володіють військовою, економічною, технологічною перевагою, потенційним конкурентам не вдалося створити більшої потужності в рамках традиційної політики балансування, спрямованої на обмеження впливу США [22].

Американське лідерство детермінує домінування асиметрії в системі міжнародних відносин. США є не лише домінуючим й структуроутворюючим компонентом міжнародної системи, а й основним джерелом асиметрії в світі [29].

Безумовно, Канада і США – провідні держави, які уособлюють центри сили і становлять ядро світової політики, але водночас вони є суб'єктами асиметричних відносин і не є однорідними щодо свого місця в системі міжнародних координат.

Головним виміром асиметричних міжнародних відносин є конфігурація співвідношення сил, що зумовлює існування центрів сили і периферійної зони. Асиметрія кількісних і якісних параметрів (роль та місце у системі міжнародних відносин, рівень претензій держав) Канади і США детермінована історичними, географічними, політичними, економічними, демографічними і культурними факторами [1].

США за кількісними показниками багаторазово переважають Канаду. Виключення становить розмір національних територій, які є практично співмірними. Канада з площею майже 10 млн кв. км посідає друге місце в світі, США – четверте (9,5 млн кв. км). Важливим з погляду безпеки вбачається той факт, що США і Канада географічно віддалені від основних регіонів політичної нестабільності та воєнних конфліктів.

Канада і США істотно відрізняються за географічними і демографічними характеристиками. Природні умови Канади на відміну від США видаються більш складними для розвитку господарства. Канада належить до групи найменш заселених держав світу. Середня густина канадського населення складає трохи більше 3 осіб на кв. км. Тоді як в США цей показник в 10 разів більший.

Незважаючи на величезні простори Канади, понад 75% її населення проживає у смугі завширшки 160 км від кордону зі США, яку ще називають «канадською ойкуменою». За чисельністю населення США (327 млн осіб) переважають Канаду (36 млн осіб) у 9 разів.

Канади хоча і входить до групи найрозвинутіших країн світу, але вона значно поступається США за економічною потужністю, тобто за абсолютним обсягом ВВП, – трохи більше ніж у 12 разів. Розмір ВВП (ном.) Канади становить – 1,6 трлн дол (10-е місце в світі), тоді як США майже 20 трлн дол (1-е місце в світі).

З огляду на співвідношення матеріального виробництва і сфери послуг економіка Канади у зменшеному вигляді відтворює економіку США і є «міні-дублікатом» економіки США (питома вага населення, зайнятого у сфері послуг, дорівнює 69%, а в сільському господарстві – всього 3,5%).

Однак Канаді за останнє десятиріччя вдалося значно зменшити різницю зі США по головних економічних макропоказниках (об'єму ВВП на душу населення, продуктивності праці). ВВП на душу населення США становить 59,5 тис дол США, Канади – 48,3 тис дол США.

Дві північноамериканські країни суттєво різняться і за військовим потенціалом. За чисельністю збройних сил США (1 млн осіб) переважають Канаду (65 тис осіб) – в 15 разів. Військовий бюджет США у 2018 р. становить 692 млрд дол, а Канади 15 млрд дол, тобто американський військовий бюджет перевищує канадський у 46 разів.

США витрачає 3,2% свого ВВП на оборону тоді як військові витрати в чинному федеральному бюджеті Канади складають лише 0,9% від ВВП, що є рекордно низьким показником. Поточна діяльність Збройних сил Канади фінансується державою лише на третину потреби [12].

У 2003 році Е. Коен писав, що «збройні сили настільки недофінансовані, не укомплектовані персональним складом та технічним оснащенням, що вони більше не можуть захищати країну і просувати свої інтереси за межами континенту».

Незначне фінансування військової сфери, що послаблює обороноздатність Канади логічним чином призвело до зниження рівня впливовості країни і насамперед у північноатлантичній системі безпеки. Це не могло не позначитися на переговорній позиції Канади у зрілих асиметричних відносинах зі Сполученими Штатами, адже тепер Оттава вимушена використовувати менше механізмів багатостороннього Альянсу як противаги американським амбіціям [7].

Найбільші військові видатки у світі сприяють технологічному вдосконаленню і оновленню американських збройних сил. Наразі США займають лідерські позиції у здійсненні так званої «революції у військовій сфері», в той час як Канада перебуває лише на початковому етапі впровадження новітніх засад у військовій сфері [27, с. 144].

За рівнем розвитку ВПК Канада значно поступається південному сусіду і як наслідок не спроможна конкурувати з ним. Український політолог Г. Перепелиця стверджує, що «закупівля для канадських ВПС американських винищувачів F-101 після провалу проекту «Авро Ерроу» продемонструвала неспроможність Канади забезпечувати збройні сили за допомогою власного оборонно-промислового комплексу й надовго визначила орієнтацію Канади в закупівлі озброєнь на американських виробників» [1]. Звісно не можна не враховувати і факту володіння США ядерною зброєю, що є вирішальною перевагою США над Канадою у військовій сфері.

Проте значна асиметрія у розмірі та технологічному оснащенні збройних сил не є визначальним чинником у відносинах між двома північноамериканськими країнами. Отже, в умовах комплексної взаємозалежності роль військового чинника у канадсько-американських відносинах не є домінуючою.

Асиметричність канадсько-американських відносин визначається і позицією в ієрархії системи міжнародних відносин. В ієрархії міжнародної системи з огляду на параметри могутності США займає вищий щабель, ніж Канада. Відповідно чим вище місце в ієрархії посідає учасник міжнародних відносин, тим сильніший та різноманітніший вплив він чинить на тих, хто посідає нижчі місця. В міжнародних відносинах ієрархія могутності держав є важливою, але не єдиною основою для прийняття рішень [9].

Очевидно, що логіка конструювання відносин між Канадою і США – суб'єктами асиметричної взаємодії, відрізняється від інтеракцій рівних по силі держав.

Отже, Канада і США – актори із суттєвими відмінностями в ресурсних потенціалах. Відносини між ними мають зміщений характер у зв'язку з домінуванням центра – США. Системні показники Канади і США автоматично унеможливають утвердження рівного статусу між ними.

Але слід зауважити, що існуюча асиметрія між Канадою і США у розмірах ВВП, кількості населення, частки у світовій торгівлі, військовій сфері, впливі на світову політику у цілому не створює широкі можливості сильнішій стороні диктувати свої умови, що не дає перетворити ці відносини на односторонню залежність.

Асиметрія параметрів двох країн є потужним фактором впливу на формування і реалізацію їх зовнішньополітичних стратегій. Незважаючи на успішну в цілому історію

партнерських відносин між цими найбільшими північноамериканськими державами, асиметрія величин між ними істотно позначається на всій державній діяльності Канади, в тому числі і на напрямках її зовнішньої політики. Канада, усвідомлюючи факт асиметричності військових потенціалів зі США, прагне дотримуватися у політичній сфері стратегії диверсифікації зв'язків та участі у багатосторонніх угодах, що суттєво мінімізує асиметрію із південним сусідом [28].

Політичну позицію Канади щодо могутнього сусіда посилює так звана «м'яка сила» країни. Поняття «м'якої сили» уперше сформулював професор Гарвардського університету Дж. Най на початку 1990-х рр., яке з того часу досить міцно увійшло в політичний і науковий обіг [20].

Під «м'якою силою» Дж. Най розуміє «здатність держави (союзу, коаліції) досягти бажаних результатів у міжнародних справах через переконання (привабливість), а не придушення (нав'язування, насилля, примус), що характерно для «жорсткої сили». «М'яка сила» спонукає інших наслідувати (або домагаючись їх власної згоди слідувати) певні норми поведінки та дії інститутів на міжнародній арені, що й приводить до досягнення бажаного результату фактично без примусу» [23, с. 21].

Загалом формулювання «м'яка сила» – збірний символ, що відображає суто політичне бачення і підходи США до розуміння специфіки невійськових компонентів зовнішньополітичної могутності держави [10].

Канада позиціонує себе як суб'єкта «м'якої сили» в глобальному масштабі. Вона, усвідомлюючи свою привабливість для США у різноманітних сферах, використовує «м'яку силу» як важливий активуючий фактор для ефективного використання інших типів зовнішньополітичних інструментів. У своїй політиці Канада розглядає «м'яку силу» як інструмент формування позитивного міжнародного іміджу [21].

У період блокового протистояння Канада здобула на міжнародній арені репутацію миротворця і посередника. За цей період вона брала участь майже у всіх миротворчих операціях ООН. Канада виступала посередником у розв'язанні складних міждержавних конфліктів, особливо коли заторкувалися інтереси двох полярних ворожих блоків. Фокус уваги Канади був направлений і на слаборозвинені країни, які одержували від неї чималу фінансову допомогу. Позиція, якої дотримується Канада у міжнародних справах сприймається світовою спільнотою досить серйозно і не залишається повз уваги США. Для південного сусіда вона має особливе значення. На фоні загострення ситуації навколо Іраку Канада не схвалила рішення США про початок військових дій проти Іраку, що викликало неабияку невдоволеність у Вашингтоні.

Звуженню кола асиметрії результатів переговорного процесу між Канадою і США сприяє більша концентрація уваги уряду та канадського суспільства щодо ходу розвитку канадсько-американської взаємодії. Пильна увага суспільства, яка бере участь в обговоренні проблемних питань канадсько-американських відносин, його погляди впливають на позицію і поведінку канадського уряду під час проведення переговорів зі США [8, с. 264].

З цього приводу авторитетні американські дослідники Р. Кеохейн та Дж. Най зазначають: «... тиск з боку демократичної політики, як правило, сприяє меншій державі у переговорному процесі, оскільки через нього політизація «знизу» призводить до жорсткішої переговорної поведінки та послідовної позиції уряду, в той час як у випадку Сполучених Штатів така політизація спричиняє лише фрагментацію політики» [17].

Послабити асиметрію у відносинах між обома країнами вдається за рахунок спільної участі у міжнародних організаціях, багатосторонніх угодах та форумах, які є своєрідним буфером у взаєминах між США та Канадою. Впливові північноамериканські держави входять до низки впливових міжнародних організацій, форумів, серед яких – ООН, НАТО, СОТ, НАФТА, ОЕСР, ОАД. Участь Канади у вищезгаданих організаціях дає можливість їй об'єднувати зусилля з іншими державами

при обговоренні актуальних питань, уникаючи тим самим вирішення проблем зі США віч-на-віч [8, с. 264]. За словами канадського науковця Дж. Ейрза щодо рішення Оттави про вступ до НАТО, «Канада у союзі зі Сполученими Штатами в рамках Північноатлантичної коаліції матиме більше простору для подиху та руху, а ніж в умовах тісних двосторонніх обіймів» [24, с. 36].

Отже, для Канади вбачається вигідним вирішення певних протиріч на багатосторонньому рівні. Для Канади вигідно будувати відносини зі США у форматі багатосторонньої дипломатії, яка є досить ефективною для захисту інтересів країни «середнього рангу», що межує з наддержавою у якості найближчого сусіда [5; 18].

Прикметно, що офіційні Вашингтон і Оттава висловлюють готовність підтримувати і на далі на високому рівні партнерські відносини, що передбачають збіг національних інтересів і близькість позицій на міжнародній арені. На загальному фоні відносин Канади з іншими високорозвинутими державами, канадсько-американське співробітництво залишається найбільш динамічним і продуктивним [16]. Географічна близькість та спільні кордони зробили Канаду й США найбільш важливими торговими партнерами один для одного. Двосторонній товарообіг між Канадою та США у 2017 р. склав 673,9 млрд дол [12].

Відзначаючи асиметричний характер канадсько-американських відносин, не можна не помітити зростаючий рух в сторону поглиблення взаємозалежності, яка є гарантією тривалого та мирного співробітництва в сучасному світі [26].

Канадсько-американські відносини, вплетені в щільну, розгалужену мережу, розвинуті в багатьох сферах, але найбільше в економічній і культурній.

Зростаюча швидкими темпами проникність кордону дозволила американським культурним продуктам розширити межі впливу на канадське суспільство, його цінності та ідеали. Американський політолог Чарльз Ф. Доран стверджував, що «культурне проникнення і зростаюча економічна взаємозалежність, яка викликала побоювання щодо де-факто залежності, зміцнили за собою молодшу позицію Канади в цих нерівних відносинах на початку холодної війни» [14, с. 94–96].

Усвідомлення стану взаємозалежності простежується більшою мірою в Канаді ніж в США. Прем'єр-міністр Канади Лестер Б. Пірсон (1963–1968 рр.) у своїх мемуарах зазначав, що до Другої світової війни канадське самовизначення в основному обумовлено рішеннями, прийнятими в Лондоні. «Тепер ми пов'язані зі Сполученими Штатами, які мають силу, – писав Лестер Б. Пірсон, – це був важкий факт, який викликав у нас тривогу, а також впевненість». Водночас політик визнавши необхідність тісної співпраці, висловив занепокоєння з приводу дисбалансу влади [25, с. 31–33].

Зміст канадсько-американських відносин на думку Чарльза Ф. Дорана визначають три основні сфери: політико-стратегічна, торгово-комерційна та культурно-психологічна. У той час як Канада була в основному зацікавлена в підтримці вигідних економічних відносин, Сполучені Штати, як правило, акцентували увагу на політико-стратегічній сфері, оскільки обсяг торгівлі з Канадою був порівняно низьким по відношенню до загального товарообігу США.

Незважаючи на певні відхилення у пріоритетах співпраці, ці дві сфери були стратегічно важливими для обох сторін. Чарльза Ф. Доран високо оцінює і роль культурно-психологічної сфери, яка є вкрай важливою складовою розвитку партнерських відносин між США і Канадою. Науковець вважає, що культурно-психологічний вимір сформував найважливішу сферу канадсько-американських відносин. Відображаючи дисбаланс влади, властивий канадсько-американським відносинам, він пояснює, що «Сполучені Штати спроможні реагувати на невдоволеність Канади» [14].

Слід зауважити, що зовнішня політика Канади зіграла важливу психологічну та культурну роль у формуванні національної ідентичності Канади. Участь Канади в обох світових війнах вселяла почуття національної гордості. Зважаючи на це, Лестер Б.

Пірсон писав, що «Європа була не тільки культурною батьківщиною більшості канадців, а й полем битви, на якому ми вперше стали національно свідомими і пишаємося нашою канадською ідентичністю» [25, с. 29].

Канадський історик Дональд Г. Крейтон зазначав, що прем'єр-міністр Маккензі Кінг (десятий прем'єр-міністр Канади, перебував на посаді протягом 21 року) був переконаний, що Друга світова війна «перетворила Канаду на суверенну державу і що це досягнення має бути донесено всьому світу шляхом усунення решти емблем колоніалізму» [13, с. 128].

Загалом великий вплив американської культури, як правило, викликав негативні реакції, оскільки вона суперечила ідеї канадців про національну зрілість. Американський посол в Канаді Лівінгстон Т. Мерчант відзначав, що «небезпека від Сполучених Штатів до англомовної Канади – це культурна абсорбція, в той час як для французької Канади це культурна загибель» [15, с. 4].

Таким чином, асиметричний і все більш взаємозалежний зв'язок між Канадою і США характеризуються неоднозначним сприйняттям, в якому загальні інтереси співіснували поряд з канадськими побоюваннями щодо чималої американської присутності. Зі встановленням тісної співпраці у сфері оборони під час Другої світової війни, канадська обережність була занадто гіпертрофованою. Канадський політик Лестер Б. Пірсон характеризує стан канадсько-американських відносин у 1951 році, відзначав, що «дні відносно легких і автоматичних відносин між нашими двома країнами закінчилися» [25, с. 114].

Канадсько-американські відносини можна віднести до типу взаємин, що віддзеркалюють ситуацію «комплексної взаємозалежності», яка обмежує можливості владних структур маніпулювати асиметричною взаємозалежністю. На думку Р. Кеохейна та Дж. Ная, «такий режим, що базується на союзництві, постійних консультаціях та незастосуванні відкритого механізму прив'язки питань, встановився в канадсько-американських відносинах після Другої світової війни». Американський дослідник Б. Уомак такі взаємини визначає як «зрілі асиметричні відносини» [29].

Виходячи з багатогранності природи міжнародних відносин, слід зауважити, що зростаюча взаємозалежність між Канадою і США впливає на поведінку обох держав, які дотримуючись ідентичних ідеологічних засад прагнуть уникати взаємних протиріч.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, варто зазначити, що існуюча велетенська асиметрія відносин між Канадою і США прогнозовано мала б знизити їхню міцність та надійність, але успішне використання Канадою ситуації комплексної взаємозалежності, а також інших переваг та стратегій залишає простір для політичних торгів та сприяє послабленню асиметричної структури канадсько-американських відносин.

Відносини між США і Канадою, державами, що неспівмірні ані за геополітичним впливом, ані за своїми економічними потенціалами, розвиваються в конструктивному руслі, спрямованому на досягнення спільних прагматичних інтересів, звуження конфліктних зон на основі пошуку компромісів. Канада і США дотримуються у своїх політичних діях більше «комплексної взаємозалежності» ніж логіки силової політики.

Пару асиметричних канадсько-американських відносин відрізняє незмінно мирний характер, що є унікальною рисою цих відносин. У відносинах між північноамериканськими країнами склалась доволі міцна безконфліктна структура, яка здатна забезпечити можливості економічного розвитку, безпеку її учасників. Відсутність конфронтації між Канадою і США яскраво свідчить про можливість досягнення консенсусу між асиметричними партнерами у політичній, економічній та культурній сферах.

Отже, попри чималу взаємозалежність і разючі відмінності в якісних і кількісних показниках в структурі канадсько-американських відносин, вона є показовою у сенсі розбудови конструктивного діалогу.

Список використаних джерел

1. Асиметрія міжнародних відносин / під ред. Г. М. Перепелиці, О. М. Субтельного. – К.: Видавничий дім «Стилос», 2005. – 555 с.
2. Бессонова М. Канада – США та Україна – Росія: спроба порівняльного аналізу / М. Бессонова // Розвиток демократії в Україні: Матеріали міжнародної конференції (Київ, 29 вересня – 1 жовтня 2000 р.). – К.: Центр Освітніх Ініціатив, 2001. – С. 15–28.
3. Бочар. І. Політика безпеки Канади / І. Бочар // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2006. – Вип. 64, ч. II. – С. 32–34.
4. Бочар. І. Регіональне співробітництво Канади / І. Бочар // Нова парадигма. – 2008. – Вип. 14. – С. 50–56.
5. Комкова Е. Дипломатическая культура во взаимоотношениях США – Канада / Е. Комкова // Мировая экономика и международные отношения. – 2014. – № 7. – С. 98–106.
6. Міщук, З. Р. Структурна асиметрія сили у зовнішній політиці: альтернативні стратегії США та Канади і уроки для України / З. Р. Міщук // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2001. – Вип. 57 (частина II). – С. 80–85.
7. Остах Н. І. Канадсько-американські відносини у сферах безпеки та оборони / Н. І. Остах // Вісник НТУУ "КПІ". Політологія. Соціологія. Право : збірник наукових праць. – 2009. – № 4. – С. 22–27.
8. Остах Н. І. Досвід асиметричного співіснування Канади та США і можливості його проєкції на українсько-російські відносини / Н. І. Остах // Науковий вісник Дипломатичної академії України. – 2009. – Вип. 15. – С. 262–267.
9. Перепелиця Г. М. Як жити, відрізняючись, але в гармонії. Теоретичні аспекти міждержавних відносин / Г. Перепелиця // Політика і час. – 2002. – № 4. – С. 50–65.
10. Русакова О. Ф. Концепт «мягкой» силы (soft power) в современной политической философии / О. Ф. Русакова // Научный ежегодник Института философии и права Российской академии наук. – 2010 – Вып. 10. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/kontsept-myagkoj-sily-soft-power-v-sovremennoy-politicheskoy-filosofii>
11. America's Alliances and Canadian-American Relations / edited by L. McKinsey and K. R. Nossal. – Toronto: Summerhill Press, 1988. – 223 p.
12. Central Intelligence Agency. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook>
13. Creighton Donald G. The Forked Road. Canada 1939–1957 / G Donald Creighton // Toronto: McClelland and Stewart, 1986. – 324 p.
14. Doran Charles. Forgotten Partnership. Baltimore / Charles Doran // The Johns Hopkins University Press, 1984. – 294 p.
15. Heeney, A. D. P. Canada and the United States: Principles for Partnership / A. D. P. Heeney, L. T. Merchant // June 28, 1965. – 52 p.
16. Jones D. T. Uneasy neighbo(u)rs: Canada, the USA and the Dynamics of State, Industry and Culture / D. T. Jones, D. Kilgour // Mississauga, Ontario: John Wiley & Sons Canada, Ltd., 2007. – 320 p.
17. Keohane R. Power and Interdependence: World Politics in Transition / R. Keohane, J. Nye // Boston: Little Brown, 1977. – 273 p.
18. Kirton J. Canadian Foreign Policy in a Changing World / J. Kirton // First Canadian Edition. Toronto: Nelson and Thomson, 2007. – 562 p.
19. Living with Uncle: Canada-US Relations in an Age of Empire / Canadian Centre for Policy Alternatives James Lorimer & Company, 2006. – 279 p.

20. Nye J. *Bound to Lead: The Changing Nature of American Power* / J. Nye // New York: Basic Books, 1990. – 336 p.
21. Nye J. *Soft Power. The Means to Success in World Politics* / J. Nye // New York: Public Affairs, 2004. – 208 p.
22. Nye J. *The Paradox of American Power* / J. Nye // N.Y, 2002 – 229 p.
23. Nye, Joseph. *America's Information Edge* / Joseph Nye, W. Owen // *Foreign Affairs*. – 1996. – March–April. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/245272206_America's_Information_Edge
24. *Partners Nevertheless: Canadian-American Relations in the Twentieth Century* / edited by N. Hillmer. – Toronto: Copp Clark Pitman Ltd., 1989. – 322 p.
25. Pearson Lester B. *Mike. The Memoirs of the Right Honourable Lester B. Pearson, 1948–57* / Edited by John A. Munro and Alex I. Inglis. – Vol. 2. – New York: Quadrangle, 1973. – 372 p.
26. Rosecrance R. *Interdependence: Myth or Reality?* / R. Rosecrance, A. Stein // *World Politics* – 1973. – No. 26. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.grandstrategy.net/Articles-pdf/Interdependence_Myth_or_Reality.pdf
27. Sloan E. C. *The Revolution in Military Affairs: Implications for Canada and NATO* / E. C. Sloan. – Montreal, Quebec: McGill Queen's University Press, 2002. – 188 p.
28. Thompson, J. H. *Canada and the United States: Ambivalent Allies* / J. H. Thompson, S. Randall // Fourth edition. – Athens, Georgia: University of Georgia Press, 2008. – 464 p.
29. Womack B. *How size matters: The United States, China and asymmetry* / B. Womack // *Journal of Strategic Studies*. – 2001. – Volume 24, Issue 4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01402390108437858>
30. Womack B. *Asymmetry Theory and China's Concept of Multipolarity* / B. Womack // *Journal of Contemporary China*. – 2004. – 13(39), May. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pdfs.semanticscholar.org/ed61/fecb11d32e3eda43377b76c31d4799483056.pdf>

References

1. *Asymetriya mizhnarodnykh vidnosyn* (2005) [Asymmetry and International Relationships], Vydavnychyy dim «Stylos»: 555 s.
2. *Bessonova M.* (2001) 'Kanada – SShA ta Ukrayina – Rosiya: sproba porivnyal'noho analizu' [Canada – The USA and Ukraine - Russia: comparative analysis attempt], *Tsentr Osvitnikh Initsiatyv*, P. 15–28.
3. *Bochar. I.* (2006) 'Polityka bezpeky Kanady' [Canada's National Security Policy], *Aktual'ni problemy mizhnarodnykh vidnosyn* 64: 32–34.
4. *Bochar. I.* (2008) 'Rehional'ne spivrobitnytstvo Kanady' [Canadian regional cooperation], *Nova paradyhma* 14: 50–56.
5. *Komkova E.* (2014) 'Diplomatischeeskaya kul'tura vo vzaimootnosheniyah SSHA – Kanada' [Diplomatic Culture in the Canada-U.S. Relationships], *Mirovaya ehkonomika i mezhdunarodne otosheniya* 7: 98–106.
6. *Mishchuk Z.* (2001) 'Strukturna asymetriia syly u zovnishnii politytsi: al'ternatyvni stratehii SShA ta Kanady i uroky dlia Ukrainy' [Structural asymmetry of force in foreign policy: alternative strategies of the USA and Canada and lessons for Ukraine], *Aktual'ni problemy mizhnarodnykh vidnosyn* 57: 80–85.
7. *Ostash N.* (2009) 'Kanads'ko-amerykans'ki vidnosyny u sferakh bezpeky ta oborony' [Canadian-American relations in the spheres of safety and defence], *Visnyk NTUU "KPI". Politolohiia. Sotsiolohiia. Pravo: zbirnyk naukovykh prats'* 4: 22–27.
8. *Ostash N.* (2009) 'Dosvid asymetrychnoho spivisnuvannia Kanady ta SShA i mozhlyvosti yoho proektsii na ukrains'ko-rosiis'ki vidnosyny' [Experience of asymmetric

- coexistence of Canada and USA and possibilities of his projection on Ukrainian-Russian relations], *Naukovyi visnyk Dyplomatychnoi akademii Ukrainy* 15: 262–267.
9. *Perepelytsya H.* (2002) ‘Yak zhyty, vidriznyayuchys’, ale v harmoniyi. Teoretychni aspekty mizhderzhavnykh vidnosyn’ [How to live, differing, but in harmony. Theoretical Aspects of Interstate Relations], *Polityka i chas* 4: 50–65.
 10. *Rusakova O.* (2010) ‘Kontsept “myagkoy sily” (soft power) v sovremennoy politicheskoy filosofii’ [The Concept of “Soft Power” in Contemporary Political Philosophy], *Nauchnyy ezhegodnik Instituta filosofii i prava Rossiyskoy akademii nauk* 10. Available at: <<https://cyberleninka.ru/article/n/kontsept-myagkoy-sily-soft-power-v-sovremennoy-politicheskoy-filosofii>>
 11. ‘*America’s Alliances and Canadian-American Relations*’ (1988) edited by L. McKinsey and K. R. Nossal, Toronto: Summerhill Press, 223 p.
 12. *Central Intelligence Agency.* Available at: <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook>>
 13. *Creighton Donald G.* (1976) ‘The Forked Road. Canada 1939–1957’, Toronto: McClelland and Stewart, 324 p.
 14. *Doran Charles.* (1984) ‘Forgotten Partnership’. Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 294 p.
 15. *Heeney, A. D. P.* (1965) ‘Canada and the United States: Principles for Partnership’, June 28, 52 p.
 16. *Jones D. T.* (2007) ‘Uneasy neighbo(u)rs: Canada, the USA and the Dynamics of State, Industry and Culture’, Mississauga, Ontario: John Wiley & Sons Canada, Ltd, 320 p.
 17. *Keohane R., Nye J.* (1977) ‘Power and Interdependence: World Politics in Transition’, Boston: Little Brown, 273 p.
 18. *Kirton J.* (2006) ‘Canadian Foreign Policy in a Changing World’, First Canadian Edition, Toronto: Nelson and Thomson, 562 p.
 19. ‘*Living with Uncle: Canada-US Relations in an Age of Empire*’ (2006) Canadian Centre for Policy Alternatives James Lorimer & Company, 279 p.
 20. *Nye J.* (1990) ‘Bound to Lead: The Changing Nature of American Power’, New York: Basic Books, 336 p.
 21. *Nye J.* (2004) ‘Soft Power. The Means to Success in World Politics’, New York: Public Affairs, 208 p.
 22. *Nye J.* (2002) ‘The Paradox of American Power’, N.Y., 229 p.
 23. *Nye Joseph.* (1996) ‘America’s Information Edge’, *Foreign Affairs*, March, April. Available at: <https://www.researchgate.net/publication/245272206_America's_Information_Edge>
 24. ‘*Partners Nevertheless: Canadian-American Relations in the Twentieth Century*’ (1989), edited by N. Hillmer, Toronto: Copp Clark Pitman Ltd, 322 p.
 25. *Pearson Lester B. Mike.* (1973) ‘The Memoirs of the Right Honourable Lester B. Pearson, 1948–57.’ Edited by John A. Munro and Alex I. Inglis. Vol. 2, New York: Quadrangle, 372 p.
 26. *Rosecrance R., Stein A.* (1973) ‘Interdependence: Myth or Reality?’ *World Politics*, No. 26. Available at: <www.grandstrategy.net/Articles-pdf/Interdependence_Myth_or_Reality.pdf>
 27. *Sloan E. C.* (2002) ‘The Revolution in Military Affairs: Implications for Canada and NATO’, Montreal, Quebec: McGill Queen’s University Press, 188 p.
 28. *Thompson, J. H.* (2008) ‘Canada and the United States: Ambivalent Allies’, Fourth edition, Athens, Georgia: University of Georgia Press, 464 p.
 29. *Womack B.* (2001) ‘How size matters: The United States, China and asymmetry’, *Journal of Strategic Studies*, Volume 24, Issue 4. Available at: <<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01402390108437858>>

- 30.** Womack B. (2004) 'Asymmetry Theory and China's Concept of Multipolarity', *Journal of Contemporary China*, 13(39), May. Available at: <<https://pdfs.semanticscholar.org/ed61/fecb11d32e3eda43377b76c31d4799483056.pdf>>